

Hamsters zijn meestal dood. Rouw in kinderpoëzie

Laurie M.C. Faro (Universiteit Tilburg)

‘Dan een nieuwe hamster’, dicht Kees Spiering: ‘Of een konijn. Die zijn ook vaak dood, konijnen.’

Elk kind krijgt te maken met verlies. Dat kan zijn van een huisdier, maar ook van een dierbare naaste. De dood hoort bij het leven en leren omgaan met de dood hoort bij het opgroeien. Rouw is de pijn van het gescheiden zijn door de dood. In het rouwverwerkingsproces zal een kind zoeken naar de betekenis van het verlies, en op zoek gaan naar een weg om er mee om te gaan. De Amerikaanse rouwdeskundige William Worden beschrijft welke aspecten in dat proces van belang zijn. In de eerste plaats moet de onomkeerbaarheid, het definitieve, van de dood worden begrepen. Zoals Spiering schrijft:

‘Ze zeiden dat je
er mooi bij lag
maar ik zag dat je
wachtte. Je wou weg.’

(Uit: ‘Gisteren vond ik je’, van Kees Spiering)

Het kind moet via taal en emoties in staat zijn het verdriet te uiten. Ted van Lieshout beschrijft het gevoel van in de steek gelaten te zijn:

‘Pap, toen je gestorven
was, moest ik van mam alles alleen, want ze slaapt
in de ochtend liever uit hè? Ik moet altijd, altijd
en overal en altijd alles altijd maar alleen.’

(Uit: ‘Maandagen’, van Ted van Lieshout)

Vervolgens zal het kind zich moeten aanpassen aan een wereld zonder de ander, proberen de draad van het leven weer op te oppakken. Dat is niet altijd gemakkelijk. Bette Westera schrijft over dingen die je dan beter niet kunt zeggen:

‘Gelukkig heb je je moeder nog.
Voor hem was het het beste zo.
Kop op, je bent nog jong,
het komt wel goed.’

(Uit: ‘Beter niet’, Bette Westera)

Uiteindelijk zal de overledene een plek moeten krijgen en moet de draad van het leven weer worden opgepakt. Praktisch betekent dat, wat gebeurt er bijvoorbeeld met de kleren van oma:

‘Voordat we met haar kleren naar de kringloopwinkel gaan,
stop ik nog gauw een briefje in de zak van oma’s jas,
zodat de dame die hem koopt
er straks niet argeloos in loopt,
maar weet dat het de jas van oma was...

(Uit: ‘Oma’s jas’, Bette Westera)

In kinderrouwpoëzie zijn veel aanknopingspunten te vinden om met kinderen in gesprek te gaan over de dood. Aan de hand van fragmenten uit drie dichtbundels, *Jij begint* van Kees Spiering en Alette Straathof (illustraties), *Hou van mij* van Ted van Lieshout en *Doodgewoon* van Bette Westera en Sylvia Weve (illustraties) wordt de betekenis van de thema’s dood, rouw en rouwverwerking voor kinderen geduid.